



## Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

15. září 2022 \*

„Řízení o předběžné otázce – Postupy při zadávání veřejných zakázek – Směrnice 2014/24/EU – Článek 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) – Fakultativní důvody pro vyloučení – Dohody s jinými hospodářskými subjekty, jejichž cílem je narušení hospodářské soutěže – Směrnice 2014/25/EU – Článek 36 odst. 1 – Zásady proporcionality a rovného zacházení s uchazeči – Článek 80 odst. 1 – Použití důvodů pro vyloučení a kritérií pro výběr uvedených ve směrnici 2014/24/EU – Uchazeči tvořící hospodářskou jednotku, kteří podali oddělené nabídky, jež nejsou samostatné ani nezávislé – Nezbytnost dostatečně věrohodných informací k prokázání porušení článku 101 SFEU“

Ve věci C-416/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bayerisches Oberstes Landesgericht (Nejvyšší soud Bavorska, Německo) ze dne 24. června 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 7. července 2021, v řízení

**Landkreis Aichach-Friedberg,**

proti

**J. Sch. Omnibusunternehmen,**

**K. Reisen GmbH,**

za přítomnosti:

**E. GmbH & Co. KG,**

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení C. Lycourgos (zpravodaj), předseda senátu, S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi a O. Spineanu-Matei, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

\* Jednací jazyk: němčina.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Landkreis Aichach-Friedberg R. Wiemannem, Rechtsanwalt,
- za J. Sch. Omnibusunternehmen a K. Reisen GmbH J. R. Eydnerem a A. Kafedžićem, Rechtsanwälte,
- za E. GmbH & Co. KG H. Holzem, S. Jankou a U.-D. Papem, Rechtsanwälte,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s G. Santinim, avvocato dello Stato,
- za litevskou vládu K. Dieninise, V. Kazlauskaitė-Švenčionienė a E. Kurelaitytė, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi P. Ondrůškem a G. Wilsem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

### **Rozsudek**

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 18 odst. 1 a čl. 57 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES (Úř. věst. 2014, L 94, s. 65), ve znění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/2365 ze dne 18. prosince 2017 (Úř. věst. 2017, L 337, s. 19) (dále jen „směrnice 2014/24“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Landkreis Aichach-Friedberg (okres Aichach-Friedberg, Německo) na jedné straně a podniky J. Sch. Omnibusunternehmen (dále jen „J“) a K. Reisen GmbH na druhé straně ve věci zadání veřejné zakázky na služby veřejné autobusové dopravy tímto okresem.

### **Právní rámec**

#### ***Unijní právo***

##### *Směrnice 93/37/EHS*

- 3 Článek 24 první pododstavec směrnice Rady 93/37/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce (Úř. věst. 1993, L 199, s. 54; Zvl. vyd. 06/02, s. 163), obsahoval seznam fakultativních důvodů pro vyloučení kteréhokoliv zhotovitele z účasti v zadávacím řízení.

*Směrnice 2014/24*

4 První pododstavec bodu 101 odůvodnění směrnice 2014/24 zní:

„Veřejní zadavatelé by dále měli mít možnost vyloučit hospodářské subjekty, které se ukázaly jako nespolehlivé, a to například z důvodu porušení environmentálních nebo sociálních povinností, včetně pravidel pro přístupnost osobám se zdravotním postižením nebo jiných druhů vážného profesního pochybení, jako je porušení pravidel hospodářské soutěže nebo práv duševního vlastnictví. [...]“

5 Podle čl. 2 odst. 1 bodu 10 této směrnice se pro její účely „hospodářským subjektem“ rozumí jakákoliv fyzická nebo právnická osoba nebo veřejný subjekt nebo skupina těchto osob nebo subjektů, včetně dočasných sdružení podniků, které na trhu nabízejí provedení stavebních prací nebo stavby, dodání výrobků nebo poskytování služeb.

6 Podle čl. 4 písm. c) uvedené směrnice se tato směrnice vztahuje na veřejné zakázky, jejichž odhadovaná hodnota bez daně z přidané hodnoty (DPH) se u veřejných zakázek na dodávky a služby zadávaných veřejnými zadavateli na nižší úrovni a u soutěží o návrh pořádaných takovými zadavateli rovná 221 000 eurům nebo je vyšší.

7 Článek 18 této směrnice, nadepsaný „Zásady zadávání veřejných zakázek“, v odstavci 1 stanoví:

„Veřejní zadavatelé jednají s hospodářskými subjekty na základě zásady rovného zacházení a nediskriminace a postupují transparentním a přiměřeným způsobem.

Zadávací řízení na veřejné zakázky nelze koncipovat se záměrem vyloučit je z oblasti působnosti této směrnice nebo uměle zúžit hospodářskou soutěž. Hospodářská soutěž se považuje za uměle zúženou, pokud je zadávací řízení na zakázku koncipováno se záměrem bezdůvodně zvýhodňovat nebo znevýhodňovat určité hospodářské subjekty.“

8 Článek 57 směrnice 2014/24, nadepsaný „Důvody pro vyloučení“, stanoví:

„[...]“

4. Veřejní zadavatelé mohou z účasti v zadávacím řízení vyloučit nebo po nich mohou členské státy požadovat, aby vyloučili hospodářský subjekt, který se nachází v některé z těchto situací:

[...]

c) pokud může veřejný zadavatel vhodnými prostředky prokázat, že se hospodářský subjekt dopustil vážného profesního pochybení, což zpochybňuje jeho důvěryhodnost;

d) pokud veřejný zadavatel může na základě dostatečně věrohodných informací dospět k závěru, že hospodářský subjekt uzavřel s jinými hospodářskými subjekty dohody, jejichž cílem je narušení hospodářské soutěže;

e) pokud nelze jinými, méně omezujícími opatřeními vyřešit střet zájmů ve smyslu článku 24;

f) pokud nelze jinými, méně omezujícími opatřeními napravit narušení hospodářské soutěže způsobené předchozí účastí daných hospodářských subjektů na přípravě zadávacího řízení podle článku 41;

[...]

6. Každý hospodářský subjekt, který se nachází v některé ze situací uvedených v odstavcích 1 a 4, může doložit, že opatření přijatá hospodářským subjektem postačují k prokázání jeho spolehlivosti navzdory existenci platného důvodu pro vyloučení. Jsou-li tyto doklady považovány za dostatečné, příslušný hospodářský subjekt se ze zadávacího řízení nevyloučí.

[...]

7. Členské státy stanoví prostřednictvím právních či správních předpisů a s ohledem na právo Unie podmínky k provedení tohoto článku. [...]"

### *Směrnice 2014/25/EU*

- 9 Článek 11 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES (Úř. věst. 2014, L 94, s. 243), ve znění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/2364 ze dne 18. prosince 2017 (Úř. věst. 2017, L 337, s. 17) (dále jen „směrnice 2014/25“), stanoví:

„Tato směrnice se vztahuje na činnosti spojené s poskytováním nebo provozem sítí určených k poskytování služeb veřejnosti v oblasti železniční dopravy, automatizovaných systémů, tramvajové, trolejbusové, autobusové nebo lanové dopravy.

Pokud jde o dopravní služby, má se za to, že síť existuje tam, kde je služba poskytována podle provozních podmínek stanovených příslušným orgánem členského státu, jako jsou podmínky pro obsluhované trasy, kapacita, která má být k dispozici, nebo četnost služeb.“

- 10 Článek 15 písm. a) směrnice 2014/25 stanoví:

„Pokud nejsou vyjmuty podle článků 18 až 23 nebo podle článku 34 v souvislosti s výkonem příslušné činnosti, vztahuje se tato směrnice na zakázky, jejichž odhadovaná hodnota bez [DPH] se rovná těmto finančním limitům nebo je vyšší:

a) 443 000 EUR u zakázek na dodávky a služby, jakož i u soutěží o návrh“.

- 11 Článek 36 odst. 1 této směrnice zní následovně:

„Zadavatelé jednají s hospodářskými subjekty na základě rovného zacházení a nediskriminace a postupují transparentním a přiměřeným způsobem.

[...]"

- 12 Článek 80 směrnice 2014/25, nadepsaný „Použití důvodů pro vyloučení a kvalifikačních kritérií pro výběr uvedených ve směrnici [2014/24]“, v odstavci 1 stanoví:

„Objektivní pravidla a kritéria pro vyloučení a výběr hospodářských subjektů žádajících o kvalifikaci v systému kvalifikace a objektivní pravidla a kritéria pro vyloučení a posouzení kvalifikace zájemců a uchazečů v otevřených, užších nebo jednacích řízeních, v soutěžních dialogích nebo v inovačních partnerstvích mohou zahrnovat důvody pro vyloučení uvedené v článku 57 směrnice [2014/24] za podmínek tam stanovených.

[...]

Pokud tak vyžadují členské státy, zahrnují tato kritéria a pravidla navíc důvody pro vyloučení uvedené v čl. 57 odst. 4 směrnice [2014/24] za podmínek stanovených v uvedeném článku.“

### **Německé právo**

- 13 Ustanovení § 1 Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (zákon proti omezování hospodářské soutěže) ze dne 26. června 2013 (BGBl. 2013 I, s. 1750), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „GWB“), stanoví:

„Dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání podniků ve vzájemné shodě, jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže, jsou zakázány.“

- 14 Ustanovení § 124 odst. 1 GWB, kterým se do německého práva provádí čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24, v bodě 4 stanoví:

„Při dodržení zásady proporcionality mohou veřejní zadavatelé kdykoliv vyloučit z účasti na zadávacím řízení podnik, pokud

[...]

4. veřejný zadavatel může na základě dostatečně věrohodných informací dospět k závěru, že podnik uzavřel s jinými podniky dohody nebo jednal ve vzájemné shodě, přičemž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže,

[...]“

### **Spor v původním řízení a předběžné otázky**

- 15 Dne 19. prosince 2019 zveřejnil okres Aichach-Friedberg oznámení o zadávacím řízení za účelem zadání veřejné zakázky na služby veřejné autobusové dopravy v otevřeném řízení, přičemž odhadovaná hodnota zakázky přesahuje finanční limit stanovený v čl. 4 písm. c) směrnice 2014/24.
- 16 J je obchodník jednající vlastním jménem a K. Reisen je společnost s ručením omezeným provozující autobusovou dopravu, jejímž jednatelem a jediným společníkem je J.
- 17 Dne 27. února 2020 podali jak J, tak K. Reisen prostřednictvím téže osoby, a sice J, nabídky týkající se oznámení o zadávacím řízení. Majetek J se dne 1. listopadu 2019 stal předmětem insolvenčního řízení a insolvenční správce rozhodnutím ze dne 1. prosince 2019 vyňal z působnosti tohoto řízení samostatnou výdělečnou činnost J. Ve své nabídce J prohlásil, že proti jeho podniku nebylo navrženo ani zahájeno insolvenční řízení.
- 18 Dne 2. dubna 2020 byli J a K. Reisen informováni o tom, že jejich nabídky byly vyloučeny pro porušení pravidel hospodářské soutěže, jelikož byly vypracovány toutéž osobou, a že dotčená zakázka bude zadána společnosti E. GmbH & Co. KG.

- 19 J a K. Reisen podali stížnost, která byla zamítnuta, a poté podali žalobu k Vergabekammer Südbayern (senát pro veřejné zakázky, Jižní Bavorsko, Německo). Rozhodnutím ze dne 12. ledna 2021 uvedený soud této žalobě vyhověl a nařídil okresu Aichach-Friedberg, aby byly nabídky těchto uchazečů znovu zařazeny do dotčeného zadávacího řízení. Podle tohoto senátu konkrétně s ohledem na rozsudek ze dne 17. května 2018, *Specializuotas transportas* (C-531/16, EU:C:2018:324), nespadá jejich jednání pod článek 101 SFEU, jelikož tvoří hospodářskou jednotku.
- 20 Okres Aichach-Friedberg podal proti tomuto rozhodnutí odvolání k Bayerisches Oberstes Landesgericht (Nejvyšší soud Bavorska, Německo). Podle tohoto okresu je umožnění dvěma uchazečům, kteří tvoří hospodářskou jednotku, účastnit se zadávacího řízení neslučitelné se zájmy ostatních uchazečů a porušuje zásadu rovného zacházení, jakož i pravidla hospodářské soutěže, zejména v tom, že tito uchazeči jsou schopni své příslušné nabídky sladit.
- 21 J a K. Reisen mají za to, že s ohledem na rozsudek ze dne 17. května 2018, *Specializuotas transportas* (C-531/16, EU:C:2018:324), je vyloučení uchazeče z důvodu porušení pravidel hospodářské soutěže možné pouze v případě, že se na dotčenou situaci vztahuje článek 101 SFEU. Kromě toho taxativní povaha důvodů pro vyloučení stanovených směrnicí 2014/24 brání uplatnění zásady rovného zacházení s uchazeči.
- 22 Předkládající soud v tomto ohledu uvádí, že J a K. Reisen tvoří hospodářskou jednotku ve smyslu judikatury Soudního dvora týkající se článku 101 SFEU. Tento soud si klade otázku, zda čl. 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) směrnice 2014/24 musí být chápán tak, že pro uplatnění fakultativního důvodu pro vyloučení, který je v něm stanoven, vyžaduje, aby veřejný zadavatel měl k dispozici dostatečně věrohodné informace o porušení článku 101 SFEU. Má za to, že na tuto otázku je třeba odpovědět kladně, jelikož vyloučení na základě tohoto ustanovení směrnice 2014/24 předpokládá porušení pravidla kartelového práva. O takovém porušení však nelze uvažovat v případě, kdy dotyčné podniky tvoří hospodářskou jednotku, a mohou se tedy dovolávat „koncernového privilegia“.
- 23 Kromě toho si předkládající soud klade otázku, zda výčet fakultativních důvodů pro vyloučení uvedený v čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 brání tomu, aby bylo možné dovolávat se zásady rovného zacházení k odůvodnění nezohlednění nabídek předložených dvěma uchazeči tvořícími hospodářskou jednotku.
- 24 Konkrétně je třeba upřesnit, zda judikatura vycházející z rozsudku ze dne 16. prosince 2008, *Michaniki* (C-213/07, EU:C:2008:731, body 44 a následující), je použitelná na čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24. Předkládající soud má v tomto ohledu za to, že navzdory rozdílům mezi seznamem fakultativních důvodů pro vyloučení stanoveným v čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 a seznamy, které byly uvedeny v předchozích směrnících o zadávání veřejných zakázek, brání zásada rovného zacházení i nadále zohlednění nabídek, které nejsou samostatné ani nezávislé, podaných propojenými podniky.
- 25 Konečně je třeba určit použitelnost judikatury Soudního dvora týkající se nabídek propojených uchazečů, které nejsou samostatné ani nezávislé (rozsudek ze dne 17. května 2018, *Specializuotas transportas*, C-531/16, EU:C:2018:324), na nabídky podané uchazeči tvořícími hospodářskou jednotku. Předkládající soud má za to, že s ohledem na tento rozsudek brání zásada rovného zacházení *a fortiori* tomu, aby zakázka mohla být zadána uchazečům, kteří tvoří hospodářskou jednotku a nejsou schopni předložit samostatné nebo nezávislé nabídky.

26 Za těchto okolností se Bayerisches Oberstes Landesgericht (Nejvyšší soud Bavorska) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 57 odst. 4 [první pododstavec] písm. d) směrnice 2014/24 vykládán v tom smyslu, že veřejný zadavatel musí disponovat dostatečně věrohodnými informacemi, na jejichž základě může dospět k závěru, že hospodářské subjekty porušily článek 101 SFEU?

[V případě kladné odpovědi:]

2) Musí být čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24, jakožto ustanovení, které taxativně upravuje fakultativní důvody pro vyloučení, vykládán v tom smyslu, že zásada rovného zacházení (čl. 18 odst. 1 této směrnice) – pokud předložené nabídky nejsou samostatné ani nezávislé – nemůže bránit zadání zakázky?

3) Musí být čl. 18 odst. 1 směrnice 2014/24 vykládán v tom smyslu, že brání zadání zakázky podnikům, které tvoří hospodářskou jednotku a každý z nich předložil nabídku?“

## **K předběžným otázkám**

### ***Úvodní poznámky***

27 Svými otázkami se předkládající soud táže na výklad čl. 18 odst. 1 a čl. 57 odst. 4 prvního pododstavce písm. d) směrnice 2014/24 v rámci řízení o zadání veřejné zakázky na služby veřejné autobusové dopravy.

28 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, jež jsou mu položeny. Soudní dvůr může kromě toho zohlednit i normy unijního práva, na které vnitrostátní soud ve své otázce neodkázal (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2020, T-Systems Magyarország, C-263/19, EU:C:2020:373, bod 45 a citovaná judikatura).

29 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že poskytování nebo provoz sítí určených k poskytování služeb veřejnosti v oblasti autobusové dopravy jsou výslovně uvedeny v článku 11 směrnice 2014/25 mezi oblastmi, na které se vztahuje tato směrnice. Pokud se tedy zakázka dotčená v původním řízení týká takového poskytování nebo provozu sítí a pokud tato zakázka překračuje limit uvedený v čl. 15 písm. a) této směrnice, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, je třeba mít za to, že vzhledem ke svému předmětu spadá uvedená zakázka do působnosti uvedené směrnice.

30 V tomto ohledu je s ohledem na ustanovení uvedená předkládajícím soudem v jeho žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nutné zaprvé uvést, že je třeba vyložit čl. 36 odst. 1 směrnice 2014/25, podle kterého zadavatelé jednají s hospodářskými subjekty na základě rovného zacházení a nediskriminace a postupují transparentním a přiměřeným způsobem a který v podstatě odpovídá ustanovením čl. 18 odst. 1 směrnice 2014/24.

- 31 Zadruhé, pokud jde o fakultativní důvody pro vyloučení, směrnice 2014/25 neobsahuje samostatné ustanovení a odkazuje v tomto ohledu na směrnici 2014/24.
- 32 Konkrétně čl. 80 odst. 1 třetí pododstavec směrnice 2014/25 stanoví, že pokud tak vyžadují členské státy, zahrnují objektivní pravidla a kritéria pro vyloučení a posouzení kvalifikace zájemců a uchazečů mimo jiné v otevřených, užších nebo jednacích řízeních, důvody pro vyloučení uvedené v čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 „za podmínek stanovených v uvedeném článku“.
- 33 Je třeba uvést, že výraz „za podmínek stanovených v uvedeném článku“ odkazuje na podmínky uvedené v tomto čl. 57 odst. 4 (obdobně viz rozsudek ze dne 13. prosince 2012, Forposta a ABC Direct Contact, C-465/11, EU:C:2012:801, bod 33).
- 34 Pokud se tedy po ověření provedeném předkládajícím soudem ukáže, že na zadávací řízení dotčené v původním řízení se vztahuje směrnice 2014/25, je třeba, aby Soudní dvůr za účelem poskytnutí užitečné odpovědi na položené otázky vyložil čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 a zejména první pododstavec písm. d) tohoto ustanovení, kterého se konkrétně týká žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, jelikož čl. 80 odst. 1 třetí pododstavec směrnice 2014/25 umožňuje členským státům vztáhnout použitelnost uvedeného ustanovení směrnice 2014/24 na taková řízení.

### *K první otázce*

- 35 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) směrnice 2014/24 ve spojení s čl. 80 odst. 1 třetím pododstavcem směrnice 2014/25 musí být vykládán v tom smyslu, že fakultativní důvod pro vyloučení stanovený v tomto čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. d) se vztahuje pouze na případy, kdy lze na základě dostatečně věrohodných informací dospět k závěru, že hospodářské subjekty porušily článek 101 SFEU.
- 36 Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že pochybnosti uvedeného soudu ohledně rozsahu fakultativního důvodu pro vyloučení stanoveného v uvedeném čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. d) jsou založeny na tom, že § 124 odst. 1 bod 4 GWB, který tento čl. 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) provádí do německého práva, přebírá formulaci zákazu dohod omezujících hospodářskou soutěž uvedenou v § 1 GWB, který v podstatě opakuje v německém právu článek 101 SFEU. Připomíná přitom, že z judikatury Soudního dvora (rozsudek ze dne 17. května 2018, Specializuotas transportas, C-531/16, EU:C:2018:324, bod 28 a citovaná judikatura) vyplývá, že posledně uvedený článek se nepoužije, pokud dohody, jež zakazuje, provádějí podniky, které jako v projednávaném případě tvoří hospodářskou jednotku.
- 37 Nejprve je třeba připomenout, že v souladu s čl. 57 odst. 4 prvním pododstavcem písm. d) směrnice 2014/24 mohou veřejní zadavatelé z účasti v zadávacím řízení vyloučit nebo po nich mohou členské státy požadovat, aby vyloučili hospodářský subjekt, pokud veřejný zadavatel může na základě dostatečně věrohodných informací dospět k závěru, že hospodářský subjekt uzavřel s jinými hospodářskými subjekty dohody, jejichž cílem je narušení hospodářské soutěže.
- 38 Je třeba konstatovat, že toto ustanovení se obecně týká „dohod [uzavřených s jinými hospodářskými subjekty], jejichž cílem je narušení hospodářské soutěže“. Jeho znění nezmiňuje článek 101 SFEU a na rozdíl od tohoto článku neobsahuje požadavek, aby tyto dohody byly uzavřeny „mezi podniky“ ve smyslu tohoto ustanovení a „mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy“.



- 39 Z toho vyplývá, že čl. 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) směrnice 2014/24 odkazuje na případy, kdy hospodářské subjekty uzavřou jakoukoliv protisoutěžní dohodu, a nelze jej omezovat pouze na dohody mezi podniky uvedené v článku 101 SFEU.
- 40 Dále cíl, z něhož vychází čl. 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) směrnice 2014/24, tento výklad potvrzuje.
- 41 Soudní dvůr rozhodl, že možnost, či dokonce povinnost veřejného zadavatele vyloučit hospodářský subjekt z účasti na zadávacím řízení mu má konkrétně umožnit posoudit integritu a spolehlivost každého hospodářského subjektu. Konkrétně fakultativní důvod pro vyloučení uvedený v čl. 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) směrnice 2014/24 ve spojení s bodem 101 odůvodnění této směrnice má oporu v základní složce vztahu úspěšného uchazeče o zakázku s veřejným zadavatelem, a sice spolehlivosti takového uchazeče, na níž stojí důvěra, kterou v něj vkládá veřejný zadavatel (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. ledna 2020, Tim, C-395/18, EU:C:2020:58, bod 41).
- 42 Cílem čl. 57 odst. 4 prvního pododstavce písm. d) směrnice 2014/24 je tak umožnit zadavatelům, aby posoudili a zohlednili integritu a spolehlivost každého z hospodářských subjektů, a mohli tak vyloučit ze zadávacích řízení nedůvěryhodné uchazeče, se kterými nemohou mít vztah důvěry potřebný k úspěšnému poskytování předmětných služeb při plnění dotčené zakázky.
- 43 Takový cíl se přitom liší od cíle uvedeného v článku 101 SFEU. Cílem tohoto článku je totiž potlačovat protisoutěžní jednání podniků a odrazovat je od takového jednání (rozsudek ze dne 6. října 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 37).
- 44 Cíl článku 57 odst. 4 prvního pododstavce písm. d) směrnice 2014/24 tedy vede k širokému výkladu tohoto ustanovení, podle kterého zadavatelé zohledňují v rámci fakultativního důvodu pro vyloučení, jenž je v něm stanoven, mimo jiné dohody mezi hospodářskými subjekty, které neovlivňují obchod mezi členskými státy.
- 45 Konečně pokud jde o kontext uvedeného ustanovení, je třeba uvést, že v rámci fakultativního důvodu pro vyloučení stanoveného v čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. c) směrnice 2014/24 musí být pojem „profesní pochybení“, který zahrnuje jakékoli zaviněné jednání, které má dopad na profesní důvěryhodnost, integritu nebo spolehlivost dotčeného hospodářského subjektu, vykládán široce (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 4. června 2019, Consorzio Nazionale Servizi, C-425/18, EU:C:2019:476, body 29 a 30).
- 46 Za těchto podmínek vzhledem k tomu, že, jak vyplývá z bodu 101 odůvodnění směrnice 2014/24, porušení pravidel hospodářské soutěže může být s ohledem na cíl čl. 57 odst. 4 této směrnice uvedený v bodě 39 tohoto rozsudku považováno za druh vážného profesního pochybení, by bylo nekonzistentní vykládat pojem „dohody“ uvedený v prvním pododstavci písm. d) tohoto ustanovení úzce v tom smyslu, že je omezen pouze na dohody mezi podniky uvedené v článku 101 SFEU.
- 47 To platí tím spíše, že pojem „hospodářský subjekt“ definovaný v čl. 2 odst. 1 bodě 10 směrnice 2014/24 neodkazuje na pojem „podnik“ ve smyslu článku 101 SFEU.
- 48 Je tedy namístě dospět k závěru, že i když je třeba mít za to, že existence dohody ve smyslu článku 101 SFEU spadá pod fakultativní důvod pro vyloučení uvedený v čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. d) směrnice 2014/24, nic to nemění na tom, že posledně uvedené ustanovení

má širší působnost, která zahrnuje rovněž uzavření protisoutěžních dohod, na které se nevztahuje článek 101 SFEU, hospodářskými subjekty. Samotná skutečnost, že taková dohoda mezi dvěma hospodářskými subjekty nespadá pod tento článek, tedy nebrání tomu, aby se na ni mohl vztahovat tento fakultativní důvod pro vyloučení.

- 49 Za účelem poskytnutí užitečné odpovědi předkládajícímu soudu je však třeba zdůraznit, že toto ustanovení směrnice 2014/24 se týká případu, kdy existují dostatečné informace umožňující veřejnému zadavateli mít za to, že mezi dvěma či více hospodářskými subjekty byla uzavřena dohoda s cílem narušit hospodářskou soutěž, což nutně předpokládá, že došlo ke shodě vůle alespoň dvou různých hospodářských subjektů.
- 50 V projednávané věci je třeba konstatovat, jak uvádí Evropská komise, že v takovém případě, jako je případ dotčený v původním řízení, nelze mít za to, že dva hospodářské subjekty, které v podstatě přijímají svá rozhodnutí prostřednictvím těže fyzické osoby, mezi sebou mohou uzavřít „dohody“, jelikož podle všeho neexistují dvě odlišné vůle, u nichž by mohlo dojít ke shodě. Je však na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda s ohledem na vztah existující mezi J a K. Reisen je možné, že by mohli uzavřít takové dohody s cílem narušit hospodářskou soutěž. Pokud tomu tak není, nemůže se fakultativní důvod pro vyloučení stanovený v čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. d) směrnice 2014/24 na jejich situaci uplatnit.
- 51 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) směrnice 2014/24 ve spojení s čl. 80 odst. 1 třetím pododstavcem směrnice 2014/25 musí být vykládán v tom smyslu, že fakultativní důvod pro vyloučení stanovený v tomto čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. d) se vztahuje na případy, kdy lze na základě dostatečně věrohodných informací dospět k závěru, že hospodářské subjekty uzavřely dohodu zakázanou článkem 101 SFEU, ovšem není omezen pouze na dohody uvedené v tomto článku.

### ***Ke druhé a třetí otázce***

- 52 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 ve spojení s čl. 80 odst. 1 třetím pododstavcem směrnice 2014/25 musí být vykládán v tom smyslu, že tento čl. 57 odst. 4 upravuje taxativně fakultativní důvody pro vyloučení, což brání tomu, aby zásada rovného zacházení, stanovená v čl. 36 odst. 1 směrnice 2014/25, mohla bránit zadání dotčené zakázky hospodářským subjektům, které tvoří hospodářskou jednotku a jejichž nabídky, třebaže podané odděleně, nejsou samostatné ani nezávislé.
- 53 V obdobném kontextu směrnice 93/37 Soudní dvůr rozhodl, že čl. 24 první pododstavec této směrnice, který, stejně jako čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24, obsahoval seznam fakultativních důvodů pro vyloučení, musí být vykládán tak, že stanoví taxativní výčet důvodů, jež mohou odůvodňovat vyloučení zhotovitele z účasti v zadávacím řízení, založených na objektivních poznacích a souvisejících s jeho odbornými předpoklady. Brání tedy tomu, aby členské státy nebo zadavatelé doplňovali seznam, který obsahuje, o další důvody pro vyloučení založené na kritériích souvisejících s odbornými předpoklady (rozsudek ze dne 16. prosince 2008, Michaniki, C-213/07, EU:C:2008:731, bod 43).

- 54 Stejně tak čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 taxativně vyjmenovává fakultativní důvody pro vyloučení, které mohou odůvodňovat vyloučení hospodářského subjektu z účasti v zadávacím řízení, založené na objektivních poznacích souvisejících s jeho profesními předpoklady, jakož i se střetem zájmů nebo narušením hospodářské soutěže, které by mohlo být způsobeno jeho účastí na přípravě tohoto řízení.
- 55 Skutečnost, že toto ustanovení nyní zahrnuje větší počet fakultativních důvodů pro vyloučení než předcházející unijní směrnice v oblasti zadávání veřejných zakázek, na kterou poukazuje předkládající soud, nemůže mít žádný vliv na taxativní povahu seznamu obsaženého v uvedeném ustanovení.
- 56 S ohledem na povahu důvodů pro vyloučení uvedených v čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 je totiž třeba mít za to, že unijní normotvůrce zvolil u různých důvodů pro vyloučení uvedených v sobě jdoucích unijních směrnících v oblasti zadávání veřejných zakázek stejný přístup, který spočívá, jak Soudní dvůr konstatoval v bodě 42 rozsudku ze dne 16. prosince 2008, Michaniki (C-213/07, EU:C:2008:731), v zohlednění důvodů pro vyloučení založených pouze na objektivním zjištění skutečností nebo jednání vztahujících se přímo k dotčenému podnikateli, které mohou buď činit nevěrohodnými jeho odbornou vážnost nebo hospodářskou a finanční schopnost zvládnout stavební práce, jichž se týká veřejná zakázka, o kterou se uchází, nebo, v případě zakázek, na něž se vztahuje směrnice 2014/24, vyvolat situaci, která v rámci dotčeného zadávacího řízení znamená střet zájmů nebo narušení hospodářské soutěže, což jsou případy uvedené v čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. e) a v čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. f) této směrnice.
- 57 Nicméně skutečnost, že fakultativní důvody pro vyloučení uvedené v čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24, na který odkazuje čl. 80 odst. 1 třetí pododstavec směrnice 2014/25, jsou taxativně vyjmenovány, nebrání tomu, aby zásada rovného zacházení, stanovená v čl. 36 odst. 1 poslední uvedené směrnice, mohla bránit zadání dotčené zakázky hospodářským subjektům, které tvoří hospodářskou jednotku a jejichž nabídky, třebaže podané odděleně, nejsou samostatné ani nezávislé.
- 58 Takový taxativní výčet totiž nevylučuje možnost členských států zachovat nebo stanovit hmotněprávní pravidla určená zejména k zajištění dodržování, v oblasti veřejných zakázek, zásady rovného zacházení, jakož i z ní plynoucí zásady transparentnosti, které jsou pro veřejné zadavatele závazné v každém postupu při zadávání takové zakázky a jež představují základ unijních směrnic o postupech při zadávání veřejných zakázek, za podmínky, že je dodržena zásada proporcionality (obdobně viz rozsudky ze dne 19. května 2009, Assitur, C-538/07, EU:C:2009:317, bod 21, a ze dne 8. února 2018, Lloyd's of London, C-144/17, EU:C:2018:78, bod 30).
- 59 Konkrétně v případě propojených uchazečů by byla porušena zásada rovného zacházení stanovená v čl. 36 odst. 1 směrnice 2014/25, kdyby bylo připuštěno, že tito uchazeči mohou předkládat koordinované a sladěné, tedy nikoli samostatné ani nezávislé, nabídky, z nichž by jim mohly vyplynout neodůvodněné výhody ve vztahu k ostatním uchazečům (obdobně viz rozsudek ze dne 17. května 2018, Specializuotas transportas, C-531/16, EU:C:2018:324, bod 29).
- 60 V tomto rámci dodržení zásady proporcionality vyžaduje, aby měl zadavatel povinnost přezkoumat a posoudit skutkový stav a mohl tak určit, zda měl vztah mezi dvěma entitami konkrétní vliv na obsah každé z nabídek předložených v rámci téhož veřejného zadávacího řízení, přičemž konstatování takového vlivu v jakékoli formě postačuje pro to, aby mohly být uvedené

entity z řízení vyloučeny (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. května 2009, Assitur, C-538/07, EU:C:2009:317, bod 32, a ze dne 8. února 2018, Lloyd's of London, C-144/17, EU:C:2018:78, bod 38).

- 61 Závěr, že vztahy mezi uchazeči měly vliv na obsah jejich nabídek předložených v témže řízení, totiž stačí k tomu, aby tyto nabídky nemohly být veřejným zadavatelem zohledněny, jelikož nabídky musí být předloženy samostatně a nezávisle, pokud pocházejí od propojených uchazečů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. května 2018, Specializuotas transportas, C-531/16, EU:C:2018:324, bod 38).
- 62 Tyto úvahy se použijí *a fortiori* na situaci uchazečů, kteří nejsou jen propojeni, nýbrž tvoří hospodářskou jednotku.
- 63 V případě, že by předkládající soud po provedení nezbytných ověření a posouzení dospěl k závěru, že nabídky dotčené v původním řízení nebyly předloženy samostatně a nezávisle, tedy čl. 36 odst. 1 směrnice 2014/25 brání zadání dotčené zakázky uchazečům, kteří takové nabídky předložili.
- 64 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na druhou a třetí otázku odpovědět tak, že čl. 57 odst. 4 směrnice 2014/24 ve spojení s čl. 80 odst. 1 třetím pododstavcem směrnice 2014/25 musí být vykládán v tom smyslu, že tento čl. 57 odst. 4 upravuje taxativně fakultativní důvody pro vyloučení, které mohou odůvodňovat vyloučení hospodářského subjektu z účasti v zadávacím řízení, založené na objektivních poznacích souvisejících s jeho profesními předpoklady, jakož i se střetem zájmů nebo narušením hospodářské soutěže, které by mohlo být způsobeno jeho účastí na přípravě tohoto řízení. Uvedený čl. 57 odst. 4 nicméně nebrání tomu, aby zásada rovného zacházení, stanovená v čl. 36 odst. 1 směrnice 2014/25, mohla bránit zadání dotčené zakázky hospodářským subjektům, které tvoří hospodářskou jednotku a jejichž nabídky, třebaže podané odděleně, nejsou samostatné ani nezávislé.

### **K nákladům řízení**

- 65 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 57 odst. 4 první pododstavec písm. d) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES, ve znění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/2365 ze dne 18. prosince 2017, ve spojení s čl. 80 odst. 1 třetím pododstavcem směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES, ve znění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/2364 ze dne 18. prosince 2017,

**musí být vykládán v tom smyslu, že**

**fakultativní důvod pro vyloučení stanovený v tomto čl. 57 odst. 4 prvním pododstavci písm. d) se vztahuje na případy, kdy lze na základě dostatečně věrohodných informací dospět k závěru, že hospodářské subjekty uzavřely dohodu zakázanou článkem 101 SFEU, ovšem není omezen pouze na dohody uvedené v tomto článku.**

- 2) Článek 57 odst. 4 směrnice 2014/24, ve znění nařízení v přenesené pravomoci 2017/2365, ve spojení s čl. 80 odst. 1 třetím pododstavcem směrnice 2014/25, ve znění nařízení v přenesené pravomoci 2017/2364,**

**musí být vykládán v tom smyslu, že**

**tento čl. 57 odst. 4 upravuje taxativně fakultativní důvody pro vyloučení, které mohou odůvodňovat vyloučení hospodářského subjektu z účasti v zadávacím řízení, založené na objektivních poznacích souvisejících s jeho profesními předpoklady, jakož i se střetem zájmů nebo narušením hospodářské soutěže, které by mohlo být způsobeno jeho účastí na přípravě tohoto řízení. Uvedený čl. 57 odst. 4 nicméně nebrání tomu, aby zásada rovného zacházení, stanovená v čl. 36 odst. 1 směrnice 2014/25, ve znění nařízení v přenesené pravomoci 2017/2364, mohla bránit zadání dotčené zakázky hospodářským subjektům, které tvoří hospodářskou jednotku a jejichž nabídky, třebaže podané odděleně, nejsou samostatné ani nezávislé.**

Podpisy.